

10 jaar Bind-Kracht

Verbindende hulpverlening in verdelende tijden

Kristel Driessens, Koen Vansevenant, Tine Van Regenmortel

18-01-2016

armoede, onderzoek, sociale professional

Vanuit een krachtgerichte kijk hulpverlening aan mensen in armoede proberen te verbeteren. Dat is wat Bind-Kracht al ruim tien jaar doet. Tien jaar Bind-Kracht is niet alleen een moment om terug te blikken, ook vooruitkijken is nodig.¹ Wat zijn in Vlaanderen anno 2016 de uitdagingen voor iedereen die werkt met mensen in armoede?

© Caroline Van Poucke

BIND-KRACHT

Bind-Kracht is een samenwerkingsverband van onderzoekers, trainers en coaches. Die coaches zijn ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting. Samen bieden ze ondersteuning aan hulpverleners en vrijwilligers die werken met mensen in armoede.

Het doel van Bind-Kracht is het verbeteren van de kwaliteit van de hulpverlening en be-

geleiding aan mensen in armoede.

Bind-Kracht werkt rond visie op armoede en armoedebestrijding, empowerment, de leefwereld van mensen in armoede, opvoeden en opgroeien, armoede en etnisch-culturele diversiteit, een krachtgerichte kijk en basishouding, krachten en kwetsuren van mensen in armoede, spanningsvelden en rolpatronen in de hulpverlening, krachtgericht groeps-werk.

ERVARINGSDESKUNDIGEN

Een belangrijke meerwaarde is de participatie van mensen in armoede als coach. Zij vormen tandems met de trainers en brengen in de vormingen die Bind-Kracht geeft het perspectief binnen van hulpvragers in armoede.

“Belangrijk is de participatie van mensen in armoede als coach.”

De coaches geven tijdens vormingen eigen ervaringen weer over thema's die aan bod komen: het belang van een warm onthaal, van inzicht in de leefwereld van mensen in armoede, van participatie in het hulpverleningsproces.

Zij verwoorden de verwachtingen ten aanzien van hulpverleners en het belang van krachtgericht werken. De ervaringsdeskundigen geven inzicht in de rollen die ze opnemen als cliënt of delen met hulpverleners hun ervaringen rond het afsluiten van hulpverlening en de periode van nazorg.

OP DE KAART

Tien, vijftien jaar geleden gaven heel wat rapporten en beleidsnota's aan dat de hulpverlening te hoge drempels had. Mensen in armoede voelden zich er veelal niet begrepen. Tegelijk voelden hulpverleners zich vaak machteloos in een hulpverleningsrelatie met mensen in armoede.

Hulp die niet altijd helpt, ondanks alle inzet van hulpverleners, dat was de paradox, het spanningsveld en de mismatch waarop Bind-Kracht wilde werken.

“Hulp die niet altijd helpt, dat was de paradox.”

En dat gebeurde met een vliegende start. Bind-Kracht staat in het Vlaamse welzijnsland ondertussen op de kaart. Onderzoek, vormingen, trainingen, studiedagen en boeken volgen elkaar in sneltempo op.² Van een kleine ploeg is Bind-Kracht uitgegroeid tot een gemeenschap van ruim 40 coaches, trainers, onderzoekers en ondersteuners. In het werkveld en in vele opleidingen is de krachtgerichte aanpak gekend.

Maar daarmee is armoede de wereld nog niet uit. De uitdagingen voor de komende jaren zijn groot. Bind-Kracht wil hierop mee antwoorden zoeken.

EEN DEFICIT-BLIK

Armoede is vandaag nog steeds prominent aanwezig in onze samenleving. In het hedendaagse maatschappelijke discours steekt bovendien de individualisering van de armoede terug sterker de kop op.

Hulp- en dienstverlening worden steeds voorwaardelijker. Dat kan toenemende druk en zelfs schade berokkenen aan de meest kwetsbaren.

Met de nadruk op de individuele verantwoordelijkheid geraken de structurele oorzaken van maatschappelijke kwetsbaarheid ondergesneeuwd. Een deficit-blik die focust op problemen en tekorten krijgt te vaak de bovenhand op een krachtgerichte kijk die aanwezige competenties en geleverde inspanningen (h)erkent.

DIALOOG FACILITEREN

In deze tijdsgeest is het meer dan ooit belangrijk om de basis van goede hulpverlening aan mensen in armoede te blijven uitdragen: krachtgericht, verbindend en dialooggestuurd werken.

Bind-Kracht heeft hierin een rol te spelen. De komende tijd willen we dialoog tussen mensen uit diverse leefwerelden, ontmoeting van mens tot mens, gesprekken uitsluitingsmechanismen, racisme en discriminatie met mensen die het dagelijks ervaren, faciliteren.

“We moeten de basis van goede hulp uitdragen.”

Het is noodzakelijk om via onderzoek en vorming verder inzichten op te bouwen, anderen te laten ervaren wat armoede en kwetsbaarheid voor mensen betekent, mee te zoeken naar alternatieven, naar passende mogelijkheden en kansen op integratie, naar voorwaarden voor een menswaardige en kwaliteitsvolle hulpverlening.

Binnen dit geheel schuiven we drie extra pijlers naar voor. Zie het als toekomstige werkpunten voor Bind-Kracht, de hulpverlening en de samenleving.

DIVERS-SENSITIEF WERKEN

De wereld wordt steeds meer superdivers. Dat gebeurt in sneltempo. Bovendien is het armoederisico bij mensen met een migratie-achtergrond groot. Hulpverleners durven hier wel eens op botsen.

“Kwaliteitsvolle hulp is zowiezo divers-sensitief.”

Kwaliteitsvolle hulpverlening is in de 21ste eeuw zowiezo divers-sensitief. In die wereld van groeiende superdiversiteit, wil Bind-Kracht nieuwe inzichten rond divers-sensitief werken vertalen naar het werkveld. ³☞

De afgelopen jaren is de oorspronkelijke groep van generatie-arme coaches binnen Bind-Kracht sterk uitgebreid. Op verschillende terreinen is er meer diversiteit in de ploeg gekomen. Naast autochtone generatiearmen vervoegden ook mensen die het vroeger beter hadden maar (tijdelijk) in diepe armoede terechtkwamen onze ploeg, evenals coaches met uiteenlopende migratie-achtergronden.

Voor Bind-Kracht blijft het belangrijk om meer nog dan vandaag te investeren in (co-)trainers met diverse afkomst en in de verankering van de betrokkenheid van coaches met diverse roots.

BASISOPLEIDING SOCIAAL WERK

Een tweede belangrijk aandachtspunt wordt het inbrengen en verankeren van de kracht-gerichte aanpak in de basisopleidingen voor sociale professionals.

De inzet van ervaringsdeskundigen in de opleidingen sociaal werk en orthopedagogie van de Karel de Grote Hogeschool kreeg een zeer positieve evaluatie van studenten. Het resulteerde in positieve leerresultaten.⁴ Het verdient verdere verspreiding over andere hogescholen.

De samenwerkingsmodellen in Groot-Brittannië zijn een belangrijke inspiratiebron. Sedert 2003 is de inzet van ervaringsdeskundigen daar een voorwaarde voor de goedkeuring van opleidingsprogramma's die een diploma in sociaal werk afleveren. Tal van experimenten op de hogescholen tonen er vergelijkbare positieve resultaten.⁵

“Ervaringsdeskundigen zijn nodig in de opleiding sociaal werk.”

De redenen zijn duidelijk. De betrokkenheid van ervaringsdeskundigen biedt studenten bijkomende inzichten over andere leefwerelden. Het doet hen de beperktheid van eigen referentiekaders aanvoelen, reflecteren over het eigen snelle oordelen en levensecht oefenen in communiceren en handelen. Het helpt hen bij het ontwikkelen van een respectvolle, positieve basishouding. Deze competenties zijn cruciaal voor studenten sociaal werk en orthopedagogie.

Ook andere Vlaamse hogescholen experimenteren met dit model. Hierover kennis en ervaringen delen en verder uitdragen is een spoor waarop Bind-Kracht wil inzetten. We willen immers komen tot een fundamentele bijsturing: je leert niet (alleen) over, maar (ook en vooral) mét mensen in armoede.

VERMAATSCHAPPELIJING VAN ZORG

Pijler drie is vermaatschappelijking van zorg. In tijden van crisis en groeiende maatschappelijke noden ontstaan tal van vrijwilligersinitiatieven.

Niet alleen actieve senioren, maar studenten, maatschappelijk kwetsbare mensen en vluchtelingen dienen zich aan om als actieve, solidaire burgers mee de handen uit de mouwen te steken bij voedselbedelingscentra, sociale kruideniers, buddywerkingen, welzijnsschakels of in vele zelforganisaties.

Steeds meer hebben deze vrijwilligersinitiatieven nood aan ondersteuning, supervisie en visievorming. Een nieuw terrein voor de komende tijd.

KENNIS VERDIEPEN

Bind-Kracht is niet af, ook inhoudelijk niet. Investeren in onderzoek, visie- en methodiekontwikkeling blijft cruciaal in een snel veranderende omgeving. De eigenheid van Bind-Kracht ligt daarbij in de combinatie van een structurele kijk op maatschappelijke uitsluitingsprocessen, met aandacht voor psychologische mechanismen, kwetsuren en krachten in het leven van mensen in armoede.

“Bind-Kracht is niet af, ook inhoudelijk niet.”

Deze twee sporen moeten ook zichtbaar blijven in de vormen. We mogen niet meegaan in het psychologiseren van armoede of het pedagogisch verklaren van kinderarmoede in al of niet verdoken schuld- en deficitmodellen.

Het uitgangspunt blijft om vanuit een structurele visie op armoede, op verschillende niveaus aan armoedebestrijding te werken, in dialoog met de betrokkenen. Dat vraagt ook om samenwerking met partnerorganisaties die deze signaalfunctie nog sterker uitdragen. Denk onder meer aan het Netwerk tegen Armoede.

NETWERKVERSTERKEND

Verdere kennisontwikkeling voedt ook nieuwe vormen. Netwerkversterkend werken is een uitdaging voor vele welzijnssectoren. Tal van experimenten en methodieken hebben reeds hun effectiviteit bewezen. Maar onder welke voorwaarden werken ze ook voor maatschappelijke kwetsbare gezinnen? En wanneer worden ze best ingezet in het hulpverleningsproces?

Op basis van de onderzoeksrapporten van het Expertisecentrum Krachtgericht Sociaal Werk van de Karel de Grote Hogeschool en in dialoog met beleidsverantwoordelijken, methodiekontwikkelaars en sociale professionals zal Bind-Kracht daarrond een nieuwe vorming ontwikkelen.

Treffend is ook de empowerende kracht van cultuurparticipatie en sociaal-artistieke projecten. Ook daarrond ontwikkelt Bind-Kracht momenteel een vorming. De ontmoeting tussen welzijn en cultuur is een positieve kracht die zowel individueel als structureel versterkend werkt voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Ook thema's als schuldhelpverlening en 'armoede en verslaving' vragen verdere exploratie.

Kortom, Bind-Kracht houdt het volgende decennium de vinger aan de pols. Zo proberen we ook morgen een bijdrage te leveren aan een rechtvaardige en solidaire samenleving, die iedereen een menswaardig en kwaliteitsvol leven garandeert met kansen op maat tot maatschappelijke integratie.

¹ Bind-Kracht organiseert op 22 januari de studiedag 'Duurzaam samenwerken loont'.

² Driessens, K. en Van Regenmortel, T. (2006), *Bind-Kracht in Armoede. Leefwereld en hulpverlening*. Leuven, LannooCampus; Vansevenant, K., Driessens, K. en Van Regenmortel, T. (2008), *Bind-Kracht in Armoede. Boek 2. Krachtgerichte hulpverlening in dialoog*. Leuven, LannooCampus.

³ Van Robaey, B. en Driessens K. (2011), *Gekleurde armoede en hulpverlening. Sociaal werkers en cliënten aan het woord*, Leuven, LannooCampus; Van Robaey, B., Geerts, L. en Balli, S. (2014), *Verbinden vanuit diversiteit. Krachtgericht sociaal werk in een context van armoede en culturele diversiteit*, Leuven, LannooCampus.

⁴ Driessens K. en De Clerck, W. (2014), Ervaringsdeskundigen als tandelpartners in hogeschoolopleidingen, *Welwijs*, 25, 4, 30-33.

5 Robinson, K. and Webber, M. (2013), 'Models and effectiveness of service user and carer involvement in social work education: A literature review', *British Journal of Social Work*, 43, 925-944; Gupta, A. and Blewett, J. (2008), 'Involving Service Users in Social Work Training on the Reality of Family Poverty: a case study of a collaborative project', *Social Work Education*, 27, 5, 459-473.

© 2016 Sociaal.Net — Disclaimer

*Sociaal.Net is een initiatief van 'ALERT voor sociaal werk en politiek' (Pluralistisch Overleg Welzijnswerk vzw) en 'Tijdschrift voor Welzijnswerk' (Verbond van Instellingen voor Welzijnswerk vzw).
Bevoorrechte partners zijn het Vlaams Welzijnsverbond en SOM, de federatie van sociale ondernemingen.*